

Društvo vojaških pilotov vseh generacij in prijateljev vojaškega letalstva je v svojem drugem letu predsedovanja Evropskemu partnerstvu združenj vojaškega letalstva (EPAA) organiziralo simpozij »Prihodnost evropskih vojaških letalstev«.

Videti je, da v Evropi in v svetu kar naenkrat ni nič več tako, kot je bilo zadnjih nekaj desetletij. Val migrantov je korenito posegel v razmišljanja evropskih politikov in jih temeljito razdelil. Vsiljuje se vprašanje, kaj nas Evropejce druži in kaj razdvaja ob pogledih na trenutno geopolitično stanje v svetu. Ali je Nato zaradi nepredvidljivega in Evropi izrazito nenaklonjenega predsednika Trumpa v Beli hiši še lahko tista verodostojna organizacija, ki predstavlja hrbtenico tako evropske kot tudi slovenske obrambe? Obrambe pred kom ali čim? Smiselna se zdi boj proti svetovnim leglom terorizma, ki grozi vsem in vsakomur, ter vzpostavljanje miru z vojaškimi sredstvi na področjih spopadov, ki skupaj s podnebnimi spremembami vplivajo na humanitarne in gospodarske krize, te pa imajo za posledico množične migracije prizadetega civilnega prebivalstva. Rusiji verjetno tudi ne gre preprosto oprostiti očitnega kršenja mednarodnega prava zasedbo Krima in podporo separatistom v vzhodni Ukrajini. Kam vložiti potrebne in obljubljene odstotke BDP za vojsko in

kako racionalizirati te izdatke v okviru širše mednarodne skupnosti, da bi davkoplačevalci za svoj denar dobili čim več? Tema simpozija se je torej ponudila kar sama, seveda pa smo se zaradi svoje strokovne usmeritve želeli osredotočiti na vojaško letalstvo.

Odgovore na vprašanja smo se odločili poiskati s pomočjo uglednih razpravljavcev ob podpori pokroviteljev, brez katerih dogodka ne bi mogli izpeljati. EPAA je organizacija, ki si je v evropskem prostoru in v strokovnih krogih pridobila velik ugled, saj združuje nacionalna združenja upokojenih in aktivnih častnikov, pilotov vojaških letalstev trinajstih polnopravnih članic: Belgije, Bolgarije, Češke, Francije, Madžarske, Nemčije, Nizozemske, Italije, Poljske, Romunije, Slovaške, Slovenije in Švice.

PRIPRAVE

Ob izdatni podpori nemške organizacije IDLw (Interesnega združenja nemškega vojaškega letalstva – Luftwaffe) in njihovega

prizadevnega sekretarja Fritza Thomsena, nekdanjega pilota Starfighterja in Tornada, smo Jože Konda, Rudi Velnar in Adi Kužnik 12. decembra 2017 obiskali centralo družbe Airbus Defence and Space v Manchingu v Nemčiji in se z gospodom Wolfgangom Gammlom, vodjem poslovnega razvoja bojnih letal, in Marcom Gumbrechtom, vodjem poslovnega razvoja letala Eurofighter Typhoon, ki je tudi nekdanji pilot tega letala, začeli pogovarjati o možnostih sponzoriranja našega simpozija. S podpisom pogodbe o sponzoriranju med Airbusom in Društvom vojaških pilotov smo 30. 7. 2018 to pomembno zgodbo zaključili.

V nadaljevanju priprav sva se z Rudijem Velnarjem letos spomladi podala v Berlin, kjer sva v okviru Mednarodne letalske razstave ILA, ki je potekala od 25. do 29. aprila, opravila vrsto razgovorov z delegati združenja EPAA – udeleženci simpozija in potencialnimi razpravljavci.

Glede na to, da je bilo v zadnjem času v partnerstvu EPAA slišati številne kritične

pripombe, predvsem iz vrst ustanovnih članic Francije in Italije, da se je organizacija v času predsedovanja Romunije in Slovaške precej oddaljila od svojega izvirnega poslanstva, smo se odločili, da bomo na tem področju ustrezno ukrepali. Na številnih sejah smo se v preteklosti srečevali z intenzivnimi poskusi urejanja stvari v smislu sprememb statuta in pravilnikov, skoraj nasilne uvedbe spletne strani in drugih oblik formaliziranja. V času svojega predsedovanja smo se trudili, da bi vzdušje v organizaciji izboljšali. Poleg že tradicionalnih prisrčnih stikov z romunsko ARPIO smo se lotili predvsem negovanja bilateralnih stikov med članicami. Ker smo z zaskrbljenostjo spremljali postopno oddaljevanje italijanske organizacije Associazione Arma Aeronautica od dejavnosti združenja EPAA, se je tričlanska delegacija našega društva v sestavi Vojko Gantar, Rudi Velnar in Adi Kužnik udeležila njihovega 20. Vsestranskega srečanja v mestu Latina južno od Rima od 25. do 27. maja letos. Bili smo edina tuja delegacija na veličastnem zboru vseh sekcij te 36.000-članske organizacije in smo kot predsedujoči Evropskemu partnerstvu združenj vojaškega letalstva uživali temu primerno pozornost. Dosegli pa smo tudi najpomembnejši cilj, v okrilje združenja EPAA smo s pomočjo prijateljske diplomacije vrnili italijansko združenje AAA in zagotovili prisotnost in sodelovanje njihovega nadvse spoštovanega predsednika generala Giovannija

Sciandre na našem simpoziju z referatom na temo PESCO – Evropski sporazum o sodelovanju na področju obrambe. General Sciandra je kasneje na naše vprašanje, na kakšen način naj pravzaprav oživimo izvirni duh partnerstva EPAA, dejal: »To je to, kar vi že počnete, to je tisto pravo ...« Glede na to, da je bil general Sciandra poleg romunskega generala Rusa častnik z najvišjim činom med vsemi sodelujočimi (Natova koda OF-8), smo to njegovo ugotovitev sprejeli s posebnim zadovoljstvom.

Ves čas priprav je sekretar društva brigadir Jožef Žunkovič prizadevno opravljal pomembno delo v zvezi z organizacijo sodelovanja slovenskih referentov, se dogovarjal s Slovensko vojsko glede organizacije samega simpozija v prostorih Kadetnice v Mariboru vključno z organizacijo njihove prehrane v času kosila. Poskrbel je za rezervacijo prenočišč v hotelih in za prevoze delegatov na in s prizorišč ter organiziral oba spremljajoča dogodka – sprejem župana Mestne občine Maribor Andreja Fištravca v Hiši Stare trte in večerjo za vse udeležence simpozija v gostišču Trije ribniki. Zlasti dragoce na je bila njegova pronicljiva ocena časa simpozija, saj ga je umestil na zaključek generalštabnega tečaja – poveljniške štabne šole Slovenske vojske –, ki je potekal v Centru vojaških šol v Kadetnici, in na ta način zagotovil sodelovanje slušateljev, prihodnjih visokih častnikov Slovenske vojske na simpoziju.

Celostno grafično podobo nam je z domišljenim oblikovanjem najrazličnejših pripomočkov, od reklamnih panojev, map, blokov, priponek z imeni udeležencev, plaket, priznanj do zastavic prijateljstva, zagotovil Tomaž Perme. Lepo oblikovana magnetna pripotka z imenom udeleženca je postala najbolj cenjen spominek s simpozija. Udeleženci so bili nad izjemnim okoljem Kadetnice, videzom in tehnično opremljenostjo dvorane kakor tudi nad brezhibno organizacijo preprosto navdušeni rekoč, da smo postavili izjemno visok standard, ki ga bo za nami prihajajoče švicarsko predsedstvo EPAA težko doseglo.

Med odmori za kavo nas je z okusnimi miniaturnimi slaščicami in po mnenju vseh, zlasti pa generala Sciandre (kot Italijan bo že vedel ...), z izvrstno kavo razvajal Klemen Logar iz znane mariborske slaščičarne Ilich.

To je bil torej okvir, izvedba pa je bila videti takole:

Najprej je veleposlanik v stalni misiji Republike Slovenije pri zvezi Nato Jelko Kacin v uvodu obširno predstavil strateški pregled zveze Nato in opisal njene najnovejše pobude. Dejal je, da mednarodno varnostno okolje še naprej povzroča izzive varnosti za države zavezništva. Nato si mora s prilagajanjem zagotoviti položaj, da bo lahko izvajal svoje ključne naloge skupaj s čezatlantsko povezavo, ki združuje države zavezništva. Vsi dodatni prispevki, ki jih zagotavljajo zaveznice izven matičnih držav, naj bi pokazali na kohezivnost zavezništva ter njegovo odločenost in pripravljenost, da napad na eno od zaveznic šteje kot napad na vse. Poudaril je, da zato Nato je in ostaja pomemben steber evro-atlantske varnosti in stabilnosti. Je enkratna platforma za politična posvetovanja in varnostno sodelovanje v Evropi in Severni Ameriki. Je jamstvo za naše skupne vrednote demokracije, individualno svobodo in vladavino prava. Natova solidarnost in enotnost ter transatlantska povezava so temelj našega zavezništva.

Italijanski general Giovanni Sciandra se je ob upoštevanju trenutnih geopolitičnih razmer v svetu osredotočil na poudarjeno vlogo Evrope v skrbi za lastno obrambo, zlasti v krepitvi pobude PESCO, za kar obstajajo pravne podlage

vse od Rimske pogodbe o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti iz leta 1957 do Lizbonske pogodbe o Evropski uniji iz leta 2007. To, da na primer Evropa izdeluje tri med seboj konkurenčna lovna letala: švedski gripen, francoski rafale in Airbusov eurofighter typhoon, je po njegovem nesmotrno uporaba zmogljivosti, ki bi jo bilo treba v dobro vseh Evropejcev preseči. Opisal je nekatere od skupaj sedemdesetih projektov PESCO in posebej poudaril tiste, pri katerih sodeluje tudi Slovenija. V ilustracijo pomena Trajnega strukturiranega sodelovanja, kar kratica PESCO pomeni v slovenščini, je navedel dinamiko rasti Evropskega obrambnega sklada, ki v začetnem obdobju do leta 2019 namenja 90 milijonov EUR za raziskave, po letu 2020 pa 500 milijonov EUR, medtem ko za razvoj in nabave v letih 2019 in 2020 namenja 500 milijonov EUR in eno milijardo EUR po letu 2020. Proračun za obdobje od leta 2021 do leta 2027 pa naj bi dosegel že 13 milijard EUR. Povezave pobude PESCO z zvezo Nato pa, zanimivo, general Sciana ni omenjal.

Generalštabni polkovnik Ingo Stürer, vodja Referata za mednarodne odnose pri Poveljstvu nemškega vojaškega letalstva, je v svojem prispevku »Luftwaffe – V prizadevanju za krepitev zračnih sil zavezništva« predstavil konkretne ukrepe nemškega vojaškega letalstva za krepitev evropskega dela zračnih sil zveze Nato. Pri tem je poudaril, da je temelj za uspešno sodelovanje in pogoj za učinkovite in udarne zračne sile zveze kar največja mera interoperabilnosti, ki pomeni sposobnost usklajenega delovanja vojaške opreme različnih držav in skupin v medsebojnih povezavah. Takšno usklajenost na področju osebja, postopkov in opreme pa omogoča predvsem usklajen razvoj usposabljanja.

Romunski polkovnik Adrian Codi je v svoji predstavitvi obdelal problematiko hkratne uporabe zračnega prostora s strani civilnih in vojaških uporabnikov v luči naraščajočega obsega civilnega zračnega prometa in potreb po učinkoviti nacionalni varnosti in obrambi zračnega prostora. Ključ do rešitve so vrhunska strokovnost, najsodobnejša oprema, zupanje, dobra komunikacija in vzajemno razumevanje vseh uporabnikov zračnega prostora.

Major Jorge Pardo je predstavil zasnovo švicarskega vojaškega letalstva, ki kot vse njihove obrambne sile temelji na rezervistih. Posebno nam, nekdanjim rezervistom, pilotom eskadrilje Teritorialne obrambe Republike Slovenije, je ta tema še posebej blizu in pri srcu. Da bi rezervisti leteli na sodobnih lovskih letalih, so bile naše sanje, v Švici pa je to resničnost. Kot je poudaril major Pardo, pristne vezi med Slovenijo in Švico na področju letalstva obstajajo v razvojnem sodelovanju s podjetjem Pipistrel in komercialnem sodelovanju z družbo Pilatus, kjer smo za potrebe slovenskega vojaškega letalstva nabavili letala PC-6 in PC-9. Švicarska vojaška stroka se zaveda, da je pomemben element suverenosti države njena sposobnost učinkovitega nadzora in zaščite lastnega zračnega prostora. Švica naj bi zato v bližnji prihodnosti posodobila svoje vojaško letalstvo, saj želijo nadomestiti zastarela letala F-5 tiger in posodobiti letala F-18 hornet.

Državljeni bodo o tem odločali na referendumu in vprašanje je, ali bo volivce tokrat mogoče prepričati, saj so se na referendumu leta 2014 že izrekli proti nakupu švedskih letal gripen E. Ponudniki, med njimi tudi Airbus, so ne glede na to visoko oviro že v nizki preži ...

Načelnik slovenskega vojaškega letalskega organa polkovnik Blaž Pavlin je predstavil slovensko zasnovo delovanja vojaškega letalstva in naš prispevek pri usposabljanju usmerjevalcev združenega ognja (JTAC). Ta mednarodni šolski program Slovenska vojska uspešno izvaja na Letališču Cerklje ob Krki tako za svoje potrebe kot tudi za številne udeležence iz drugih zavezniških držav. Polkovnik Pavlin nas je seznanil tudi z načrtom razvoja slovenskega vojaškega letalstva.

Paleta prispevkov je zaključil razpravljavec družbe AIRBUS Defence and Space v vlogi pokrovitelja. Joachim Borkenstein, tudi sam nekdanji pilot tega letala, je poudaril zmogljivosti in razvojne možnosti lovca eurofighter typhoon. Opisal je praktične izkušnje, potrjene v različnih operacijah, široko paleto orožij, ki jih letalo glede na nalogo lahko nosi, in nabor orožij, ki bodo na voljo v prihodnosti, aerodinamične modifikacije, ki bodo izboljšale manevrske sposobnosti letala, pilotsko čelado Striker II z vgraje-

nim večfunkcijskim digitalnim prikazovalnikom, ki omogoča pilotu pregled nad različnimi informacijami ob hkratnem nemotenem pogledu iz letala podnevi in ponoči, ter zmogljiv radar dolgega dosega Captor E, ki predstavlja glavno čutilo eurofighter typhoona.

K uspehu simpozija je, kot sem že omenil, pripomoglo dejstvo, da so v razpravah sodelovali slušatelji generalštabnega tečaja, ki so imeli priložnost bolje spoznati vlogo in delo Društva slovenskih vojaških pilotov in Evropskega partnerstva EPAA, kar bo brez dvoma povečalo našo prepoznavnost in ugled v očeh Slovenske vojske.

Prispevek o našem simpoziju je bil objavljen med drugim tudi v zadnji številki glasila Interesnega združenja nemške Luftwaffe (IDLW). Napisal ga je aktivni podpolkovnik Frank Wittemann, tudi sam udeleženec simpozija. Svoje poročilo je zaključil z besedami, da je bil »letošnji simpozij EPAA zelo uspela prireditelja z zanimivimi pobudami in kakovostnimi razpravami«.

Adi Kužnik, pilot, predsednik Društva slovenskih vojaških pilotov

